

Cauza C-681/21**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

11 noiembrie 2021

Instanța de trimitere:

Verwaltungsgerichtshof (Austria)

Data deciziei de trimitere:

11 octombrie 2021

Autoritate recurentă:

Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und Bergbau [Casa de asigurări a funcționarilor publici, căilor ferate și industriei miniere]

Participantă:

B

Obiectul procedurii principale

Pensie pentru limită de vârstă – Ajustare a pensiilor – Discriminare pe motive de vârstă

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Interpretarea dreptului Uniunii, articolul 267 TFUE

Întrebarea preliminară

Articolul 2 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a) și articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă și principiile securității juridice, menținerii drepturilor dobândite și efectivității dreptului Uniunii trebuie interpretate în sensul că se opun

unei reglementări naționale – precum cea în discuție în litigiul principal – în temeiul căreia o categorie de funcționari favorizată anterior nu mai beneficiază, retroactiv, de drepturi de pensie rezultate din ajustarea pensiilor, și care, în acest fel (desființarea cu efect retroactiv a categoriei favorizate anterior prin stabilirea, în prezent, a unui statut egal al acesteia cu categoria defavorizată anterior), determină ca nici categoria de funcționari defavorizată anterior să nu (mai) beneficieze de drepturi de pensie rezultate din ajustarea pensiilor la care cea din urmă categorie menționată ar fi avut dreptul din cauza discriminării pe motive de vârstă deja constatate (în mai multe rânduri) pe cale juridicțională, ca efect al neaplicării unei dispoziții naționale contrare dreptului Uniunii în scopul stabilirii unui statut egal cu categoria favorizată anterior?

Dispoziții ale dreptului Uniunii invocate

Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă [JO 2000, L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7]

Dispozițiile naționale invocate

Legea federală din 18 noiembrie 1965 privind drepturile de pensie ale funcționarilor federali, ale succesorilor în drepturi și ale membrilor familiilor acestora (Legea din 1965 privind pensiile, denumită în continuare „PG 1965”), articolul 41 alineatele (1)-(3)

Articolul 41 din PG 1965, în versiunea Legii federale publicate în BGBl. I Nr. 111/2010, prevede:

„Efectele modificărilor viitoare ale prezentei legi federale și ajustarea prestațiilor periodice

[...]

(3) Modalitatea de ajustare a pensiilor pentru anul calendaristic 2010, prevăzută la articolul 634 alineatul (12) din ASVG se aplică funcționarilor născuți înainte de 1 ianuarie 1955 care erau în serviciu la 31 decembrie 2006, la primele trei ajustări ale pensiei lor pentru limită de vârstă sau ale pensiilor complementare derivate din acestea, cu excepția cazului în care, pentru anul calendaristic respectiv sunt prevăzute derogări de la articolul 108h alineatul (1) din ASVG.”

Articolul 41 alineatul (3) din PG 1965, astfel cum a fost modificat prin A doua lege de modificare a legislației privind funcția publică din 2018, BGBl. I Nr. 102/2018 (denumită în continuare „Legea de modificare din 2018”), are în prezent următorul cuprins:

„(3) Modalitatea de ajustare a pensiilor pentru anul calendaristic 2010, prevăzută la articolul 634 alineatul (12) din ASVG se aplică funcționarilor născuți înainte de 1 ianuarie 1955 care erau în serviciu la 31 decembrie 2006, precum și celor cărora li se aplică articolul 99 alineatul (6), la primele trei ajustări ale pensiei lor pentru limită de vârstă sau ale pensiilor complementare derivate din acestea, cu excepția cazului în care, pentru anul calendaristic respectiv sunt prevăzute derogări de la articolul 108h alineatul (1) din ASVG.” [modificare adusă prin Legea de modificare din 2018, marcată prin subliniere de Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă, Austria, denumită în continuare și „VwGH”)]

În lucrările pregătitoare ale Legii de modificare din 2018 se preciza, cu privire la articolul 41 alineatul (3) din PG 1965:

„VwGH a precizat în Hotărârea din 25 octombrie 2017 pronunțată în cauza nr. Ro 2016/12/0027 că, în raport cu aplicarea articolului 41 alineatul (3), categoria de vârstă a funcționarilor născuți înainte de anul 1955 ar fi discriminată față de funcționarii născuți după anul 1954, cărora li se aplica articolul 99 alineatul (6). Pentru a se elimina această discriminare, funcționarii cărora li se aplica articolul 99 alineatul (6) sunt incluși cu efect retroactiv în domeniul de aplicare al articolului 41 alineatul (3).”

Articolul 99 din PG 1965, în versiunea Legii federale publicate în BGBl. I nr. 210/2013, prevede:

„SECȚIUNEA XIII

Dispoziții speciale referitoare la calculul paralel aplicabil funcționarilor născuți după 31 decembrie 1954

Articolul 99 (6) Nu se efectuează un calcul paralel în cazul în care durata totală a serviciului care dă dreptul la pensie acumulată începând de la 1 ianuarie 2005 reprezintă mai puțin de 5 % din întreaga durată totală a serviciului care dă dreptul la pensie sau este mai mică de 36 de luni. În acest caz, pensia pentru limită de vârstă se calculează în conformitate cu dispozițiile prezentei legi federale, cu excepția prezentei secțiuni.”

Legea federală din 9 septembrie 1955 privind asigurările sociale generale (Legea privind asigurările sociale generale, denumită în continuare „ASVG”)

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Participanta s-a născut la 10 noiembrie 1946 și a ieșit la pensie la 31 decembrie 2011.
- 2 Prin decizia autorității recurente din 9 mai 2012, s-a constatat că, începând de la 1 ianuarie 2012, participanta avea dreptul la o pensie lunară pentru limită de vârstă

în cuantum brut de 2 438,87 euro, precum și la un supliment net pentru sporuri în cuantum de 595,70 euro.

- 3 La 1 ianuarie 2015, cuantumul pensiei pentru limită de vârstă a participantei a fost ajustat. Prin scrisoarea din 20 mai 2015, ea a arătat că, în acest context, aplicarea articolului 41 alineatul (3) din PG 1965 constituia o încălcare a Directivei 2000/78/CE a Consiliului. Astfel, articolul 41 alineatul (3) din PG 1965 dezavantaja funcționarii mai în vârstă (născuți înainte de 1 ianuarie 1955) în raport cu funcționarii mai tineri. Prin urmare, participantea a solicitat stabilirea prin decizie a pensiei de funcționar la care avea dreptul începând cu 1 ianuarie 2015, precum și plata retroactivă a diferenței față de sumele deja primite.
- 4 Prin decizia autorității recurente din 24 iunie 2015, cuantumul pensiei lunare pentru limită de vârstă a participantei a fost stabilit, în temeiul articolului 41 alineatul (3) din PG 1965, la 3 176,27 euro.
- 5 O cale de atac formulată împotriva acestei decizii a fost respinsă ca nefondată de Bundesverwaltungsgericht [(Tribunalul Administrativ Federal, Austria)] prin hotărârea din 19 august 2016. Potrivit acesteia, discriminarea directă pe motive de vârstă în discuție [plafonarea ajustării pensiilor prevăzută la articolul 41 alineatul (3) din PG 1965 pentru funcționarii născuți înainte de 1 ianuarie 1955] nu ar fi contrară directivei. Inegalitatea de tratament ar fi justificată prin faptul că, pentru funcționarii născuți începând de la 1 ianuarie 1955, la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă se aplică un calcul paralel care le este mai puțin favorabil.
- 6 În urma recursului participantei la Verwaltungsgerichtshof [(Curtea Administrativă, Austria)], hotărârea Bundesverwaltungsgericht a fost anulată prin hotărârea din 25 octombrie 2017, pentru motivul nelegalității conținutului. Justificarea invocată de Bundesverwaltungsgericht ar fi inoperantă, întrucât calculul paralel nu s-ar aplica tuturor funcționarilor mai tineri, iar prin aplicarea articolului 41 alineatul (3) din PG 1965 participantea ar fi, prin urmare, discriminată în raport cu o anumită categorie de funcționari mai tineri.
- 7 Prin hotărârea (de înlocuire) din 9 octombrie 2018, Bundesverwaltungsgericht a stabilit cuantumul pensiei lunare pentru limită de vârstă a participantei la 3 182,03 euro brut (pensia pentru limită de vârstă plus suplimentul pentru sporuri) și a decis că aceasta avea dreptul la plata retroactivă a diferenței corespunzătoare. Articolul 2 din Directiva 2000/78/CE s-ar opune aplicării articolului 41 alineatul (3) din PG 1965 ca urmare a supremației în aplicare.
- 8 Autoritatea recurentă a declarat recurs împotriva acestei hotărâri (de înlocuire), pe care Verwaltungsgerichtshof l-a respins ca inadmisibil prin ordonanța din 30 aprilie 2019. Astfel, ar exista efectiv o categorie (mică) de persoane care ar fi favorizate în raport cu participantea ca urmare a vârstei lor, iar plafonarea prevăzută la articolul 41 alineatul (3) din PG 1965 ar fi avut efectiv un impact negativ asupra ajustării pensiei pentru limită de vârstă a participantei.

- 9 Prin decizia autorității recurente din 25 iulie 2019, adoptată ca urmare a cererii (formulate ca măsură de precauție) a participantei din 17 iulie 2019, s-a stabilit cuantumul pensiei sale lunare pentru limită de vârstă începând cu data de 1 ianuarie a anilor 2015, 2016, 2017, 2018 și 2019. În plus, s-a arătat că, pentru perioada cuprinsă între lunile ianuarie și august 2019, exista o plată excedentară în valoare brută de 84,24 euro, care trebuia rambursată statului federal.
- 10 Cu ocazia adoptării acestei decizii, autoritatea recurentă a considerat că discriminarea pe motive de vârstă a fost eliminată cu efect retroactiv printr-o lege de modificare din anul 2018, astfel încât articolul 41 alineatul (3) din PG 1965 este în prezent aplicabil și micii categorii de persoane față de care participa fusesse discriminată anterior. Decizia Bundesverwaltungsgericht din 9 octombrie 2018 nu s-ar opune, așadar, unei noi decizii a autorității recurente.
- 11 Calculul pensiei pentru limită de vârstă a participantei pentru anul 2015 a fost efectuat de autoritatea recurentă în același mod ca în decizia sa din 24 iunie 2015. Sumele care au fost plătite pentru perioada cuprinsă între luna ianuarie 2015 și luna decembrie 2018 în cuantumul stabilit de Bundesverwaltungsgericht în hotărârea sa din 9 octombrie [2018] ar fi fost încasate cu bună-credință și, prin urmare, nu ar fi recuperate. Cu toate acestea, începând de la 1 ianuarie 2019, ca urmare a intrării în vigoare a legii de modificare menționate, nu s-ar mai putea prezuma o încasare cu bună-credință, astfel încât sumele excedentare plătite ar trebui să fie reținute din pensiile pentru limită de vârstă ale participantei.
- 12 Fiind sesizat din nou, Bundesverwaltungsgericht a statuat că cererii de stabilire a cuantumului pensiei pentru limită de vârstă pentru anul 2015 i se opunea lucrul judecat și, prin urmare, cererea trebuia să fie respinsă. Această instanță a stabilit de asemenea cuantumul drepturilor de pensie pentru anii 2016-2020 și a precizat că nu au existat plăți excedentare.
- 13 În motivare, Bundesverwaltungsgericht a arătat că, deși legea de modificare a eliminat textual discriminarea pe motive de vârstă în discuție, acest lucru nu conduce totuși, în sine, la situația în care participa nu mai suferă nicio discriminare. Metoda de calcul nu a fost modificată în niciun fel, sumele declarate inaplicabile au fost pur și simplu aplicate din nou cu efect retroactiv. Legea de modificare nu a modificat, așadar, în mod substanțial situația juridică, iar articolul 41 alineatul (3) din PG 1965 tot nu poate să fie aplicat, din cauza încălcării dreptului Uniunii.
- 14 În recursul formulat împotriva acestei hotărâri, autoritatea recurentă a arătat că modificarea cu efect retroactiv a situației juridice avea drept consecință inexistența unui lucru judecat. Nu există prevederi exprese superioare care să interzică intervențiile legiuitorului în situații juridice existente. În Austria nu există drepturi sociale fundamentale, iar Carta socială europeană nu are valoare constituțională, aflându-se, în plus, sub rezerva legii, astfel încât simplul legiuitor ar putea, în principiu, să modifice situații juridice în materie socială în detrimentul persoanelor interesate. Deși trebuie să se țină seama de încrederea în drepturi

dobândite, iar beneficiarii de pensii pentru limită de vârstă trebuie protejați în mod special, este vorba doar despre extinderea retroactivă a domeniului de aplicare al unei norme existente, iar intensitatea ingerinței aduse este relativ redusă. În plus, prin această lege de modificare, legiuitorul a urmărit eliminarea discriminării constatate.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 15 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazurile de discriminare contrare dreptului Uniunii, respectarea principiului egalității poate fi asigurată numai acordând persoanelor din categoriile defavorizate aceleași avantaje ca cele de care beneficiază persoanele din categoria favorizată. În speță, dispoziția discriminatorie trebuie să fie înlăturată de instanța națională, iar funcționarului discriminat trebuie să i se plătească diferența în ceea ce privește sumele încasate. Acest lucru este valabil până la eliminarea efectivă a discriminării.
- 16 Potrivit situației juridice anterioare Legii de modificare din 2018, existau trei categorii de funcționari pentru care ajustare anuală a pensiilor se făcea în mod diferit. În privința primei categorii, trebuia să se procedeze la o ajustare a pensiilor plafonată în primii trei ani, în privința celei de a doua categorii, trebuia să se aplice calculul paralel, iar în privința celei de a treia categorii, nu se lua niciuna dintre aceste două măsuri. Prin hotărârea din 25 octombrie 2017, Verwaltungsgerichtshof a constatat că, în calitate de membră a primei categorii, participanta era supusă unei discriminări pe motive de vârstă față de membrii celei de a treia categorii.
- 17 Prin Legea de modificare din 2018, a treia categorie (cea favorizată) a fost eliminată cu efect retroactiv, prin extinderea aplicării articolului 41 alineatul (3) din PG 1965 cu privire la aceasta, iar discriminarea a fost eliminată prin faptul că, în prezent, a treia categorie și prima categorie (defavorizată până la acel moment) sunt, retroactiv, tratate la fel de precar.
- 18 În urma acestei modificări legislative, autoritatea recurentă a constatat neschimbate drepturile participantei față de decizia sa din 24 iunie 2015, chiar dacă – înlăturând aplicarea dreptului național contrar dreptului Uniunii – pentru această perioadă existau drepturi care făcuseră deja obiectul unei hotărâri judecătorești definitive. Legea de modificare din 2018 ar putea, așadar, să intre în conflict cu principiul securității juridice.
- 19 Pe de altă parte, dreptul Uniunii impune obligația de a elimina fără întârziere și complet o discriminare și interdicția de a retrage retroactiv avantajele de care au beneficiat persoanele favorizate până la acel moment. Or, Legea de modificare din 2018 retrage, cu efect retroactiv, avantajele de care a beneficiat categoria favorizată anterior. În plus, se ridică problema dacă această jurisprudență, întemeiată pe o discriminare pe motive de sex, interzisă de dreptul primar și de

dreptul derivat, se aplică și în cazul discriminării pe motive de vârstă, interzisă numai de dreptul derivat.

- 20 Potrivit jurisprudenței Curții de Justiție, nu poate fi exclus ca măsurile prin care se urmărește să se pună capăt unei discriminări contrare dreptului Uniunii să poată, cu titlu excepțional, să fie adoptate cu efect retroactiv, cu condiția ca, pe lângă respectarea încrederii legitime a persoanelor interesate, aceste măsuri să răspundă efectiv unui imperativ de interes general. Deși riscul unei atingeri grave aduse echilibrului financiar al sistemului de pensii în cauză poate constitui un motiv imperativ de interes general, nu este mai puțin adevărat că pensiile pentru limită de vârstă ale funcționarilor sunt plătite în Austria din bugetul de stat, iar nu dintr-un sistem de pensii.
- 21 Până în prezent, în ceea ce privește discriminarea pe motive de vârstă, Curtea a statuat, în principiu, că drepturile dobândite de categoria favorizată trebuie să fie menținute. Or, tocmai această situație nu se regăsește în procedura principală. Potrivit jurisprudenței, în cazurile de discriminare pe motive de vârstă, o compensație financiară (a diferenței față de suma datorată în lipsa discriminării) nu ar fi, într-adevăr, obligatorie, însă se presupune că drepturile dobândite de categoria favorizată anterior sunt menținute. Până în prezent nu s-a stabilit care sunt cazurile, care sunt împrejurările și care este cuantumul maxim în care este permisă necompensarea integrală a acestei diferențe. În orice caz, din câte se poate constata, nu s-a statuat niciodată că ar fi în conformitate cu dreptul Uniunii ca o nouă legislație, intrată în vigoare cu efect retroactiv, să aibă ca rezultat asimilarea, în ceea ce privește drepturile sale, a categoriei favorizate anterior cu categoria defavorizată anterior, astfel încât cel discriminat anterior pe motive de vârstă să nu mai aibă pretenții financiare.
- 22 Mai mult decât atât, în temeiul Legii de modificare din 2018, participanta ar suferi o pierdere deloc nesemnificativă a veniturilor din pensie în raport cu situația neaplicării dispozițiilor discriminatorii.
- 23 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii. Or, efectivitatea căilor de atac ar fi golită de sens ca urmare a agravării retroactive a situației juridice a categoriei favorizate anterior, dacă s-ar considera conformă cu dreptul Uniunii o legislație care poate elimina retroactiv o discriminare constatată pe cale judiciară fără a garanta diferența de venituri rezultată astfel pentru persoanele discriminate.
- 24 În ipoteza în care Legea de modificare din 2018 ar fi considerată conformă cu dreptul Uniunii, funcționarii care au invocat discriminarea ar trebui, în plus, să suporte cheltuieli financiare ca urmare a litigiului, fără ca discriminarea invocată cu succes să le fi procurat în cele din urmă un avantaj.
- 25 În plus, în cadrul categoriei funcționarilor care au formulat căi de atac în vederea respectării drepturilor lor conferite de dreptul Uniunii, există, pe de o parte,

subcategoria celor care au beneficiat deja de plăți pe baza unui calcul nediscriminatoriu al pensiei lor și care pot păstra acest excedent și, pe de altă parte, subcategoria celor care nu au beneficiat până în prezent de astfel de plăți, astfel încât nu au avut niciun avantaj financiar. Subcategoria din care face parte un funcționar depinde în esență de împrejurări care nu puteau fi influențate de acesta, și anume de aspectul dacă autoritățile și instanțele administrative competente au decis sau de modul în care au procedat în cazul concret, astfel încât efectivitatea căilor de atac formulate de funcționarii în cauză pentru a asigura respectarea drepturilor lor întemeiate pe dreptul Uniunii, precum și principiul general al egalității de tratament par a fi puse sub semnul întrebării.

DOCUMENT DE LUCRU